

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum benefacere alteri sit causa delectationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

tristitia per accidens est delectationis causa, inquantum fit per eam apprehensio alicuius delectabilis.

AD SECUNDUM dicendum, quod tristitia memorata, inquantum sunt tristitia & delectabilibus contraria, non causant delectationem, sed inquantum ab eis homo liberatur: & similiter memoria delectabilium ex eo, quod sunt amissa, potest causare tristitiam.

AD TERTIUM dicendum, quod odium est per accidens potest esse causa amoris, prout. scilicet aliqui diligunt se, inquantum conueniunt in odio unius & eiusdem.

ARTICVLVS V.

Utrum actiones aliorum sint nobis causa delectationis.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod actiones aliorum non sint nobis delectationis causa. Causa enim delectationis est proprium bonum coniunctum: sed aliorum operationes non sunt nobis coniunctae: ergo non sunt nobis causa delectationis.

¶ 2. Præter. Operatio est proprium bonum operantis. si igitur operationes aliorum sint nobis causa delectationis, pari ratione omnia alia bona aliorum erunt nobis delectationis causa: quod patet esse falsum.

¶ 3. Præter. Operatio est delectabilis, inquantum procedit ex habitu nobis innato. unde dicitur in 2. Eth.

¶ 4. Præter. Operatio est delectabilis, inquantum procedit ex habitu nobis innato. unde dicitur in 2. Eth. quod signum generati habitus oportet accipere scientiam operis delectationem. sed operationes aliorum non procedunt ex habitibus qui in nobis sunt, sed interdum ex habitibus qui sunt in operantibus. non ergo operationes aliorum sunt nobis delectabiles, sed ipsi operantibus.

SED CONTRA est, quod dicitur in secunda Canonica Iohannis. Gauisus sum ualde, quia inueni de filiis tuis ambulantes in ueritate.

RESPON. Dicendum, quod sicut iam dictum est, ad delectationem duo requiruntur. scilicet consecutio proprii boni, & cognitio proprii boni consecuti. Tripletter ergo operatio alterius potest esse delectationis causa. Vno modo inquantum per operationem alicuius consequimur aliquod bonum, & secundum hoc operationes illorum, qui nobis aliquod bonum faciunt, sunt nobis delectabiles, quia bene pati ab alio est delectabile. Alio modo secundum quod per operationes aliorum efficitur nobis aliqua cognitio uel aliqua aestimatio proprii boni: & propter hoc homines delectantur in hoc quod laudantur, uel honorantur ab alijs, quia scilicet per hoc accipiunt aestimationem, in seipsis aliquod bonum esse: & quia ista aestimatio fortiter generatur ex testimonio bonorum & sapientium, ideo in horum laudibus & honoribus homines magis delectantur. Et quia adulator est apparens laudator, per hoc est adulationes quibusdam sunt delectabiles. Et quia amor est alicuius boni, & admiratio est alicuius magni, ideo circa amari ab alijs & in admiratione haberi, est delectabile, inquantum per hoc fit homini aestimatio propriae bonitatis uel magnitudinis, in quibus aliquis delectatur. Tertio modo, inquantum ipsae operationes aliorum si sunt bonae, aestimantur ut bonum proprium per uiam amoris, qui facit aestimare amicum quasi eundem sibi: & propter odium, quod facit aestimare bonum alterius esse sibi contrarium, efficitur mala operatio inimici delectabilis. unde dicitur 1. Corin. 13, quod charitas non gaudet super iniquitate, congaudet autem ueritati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod operatio alterius potest esse mihi coniuncta uel per effectum, sicut in primo modo: uel per apprehensionem, sicut in secundo modo: uel per affectionem, sicut in tertio modo.

AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa procedit quantum ad tertium modum: non autem quantum ad duos primos.

AD TERTIUM Dicendum, quod operationes aliorum etsi non procedant ex habitibus, qui in mesunt, causant tamen in me aliquid delectabile, uel faciunt mihi aestimationem siue apprehensionem proprii habitus, uel procedunt ex habitu illius qui est unum mecum per amorem.

ARTICVLVS VI.

Utrum benefacere alteri sit causa delectationis.

AD SEXTUM sic proceditur. Videtur quod benefacere alteri non sit delectationis causa. Delectatio enim causatur ex consecutione proprii boni, sicut supra dictum est: sed benefacere non pertinet ad consecutionem proprii boni, sed magis ad emissionem. ergo magis uel esse causa tristitiae quam delectationis.

¶ 2. Præter. Philosophus dicitur 4. Eth. quod illiberalitas conaturalior est hominibus, quam prodigalitas: sed ad prodigalitem pertinet benefacere alijs, ad illiberalitatem autem pertinet desistere a benefaciendo. cum ergo operatio conaturalis sit delectabilis unicuique: ut dicitur in 7. & 10. Eth. uidetur quod benefacere alijs non sit causa delectationis.

¶ 3. Præter. Contrarii effectus ex contrarijs causis procedunt: sed quaedam quae pertinent ad malefacere, sunt naturaliter homini delectabilia, sicut uincere, redarguere, uel increpare alios, & etiam punire quantum ad iratos, ut dicitur Philosophus in 1. Rhet. ergo benefacere magis est causa tristitiae, quam delectationis.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in primo Politicor. quod largiri & auxiliari amicis, aut extraneis, est delectabilissimum.

RESPON. Dicendum, quod hoc ipsum, quod est benefacere alteri, potest tripliciter esse delectationis causa. Vno modo per comparisonem ad effectum, quod est bonum operatio constitutum, & secundum hoc, inquantum bonum alterius reputamus quasi nostrum bonum propter unionem amoris, delectamur in bono quod per nos fit alijs, praecipue amicis sicut in bono proprio. Alio modo per comparisonem ad finem: sicut cum aliquis per hoc quod alteri benefacit, sperat consequi aliquod bonum sibi ipsi, uel a Deo, uel ab homine: spes autem delectationis est causa. Tertio modo per comparisonem ad principium, & sic hoc, quod est benefacere alteri, potest esse delectabile, per comparisonem ad triplex principium. Quorum unum est facultas benefaciendi: & secundum hoc benefacere alteri fit delectabile, inquantum per hoc fit homini quaedam imaginatio abundantis boni in seipso existens, ex quo possit alijs communicare: & ideo homines delectantur in filijs & operibus proprijs, sicut quibus communicant proprium bonum. Aliud principium est habitus inclinans, secundum quem benefacere fit alicui conaturaliter, unde liberales delectabiliter dant alijs. Tertium principium est motiuum, puta cum aliquis mouetur ab aliquo quem diligit, ad benefaciendum alicui; omnia enim quae facimus, uel patimur propter amicum, delectabilia sunt, quia amor praecipua causa delectationis est.

AD PRIMUM ergo dicendum est, quod emissio, inquantum est iudicativa proprii boni, est delectabilis: sed inquantum euacuat proprium bonum, potest esse contristans, sicut quando est immoderata.

AD II. Dicendum, quod prodigalitas habet immoderatam emissionem, quae repugnat naturae: &

Prima Secunda S. Thomae. K ideo

Art. praec.

ca. 1. a med. tom. 5.

li. 7. c. 11. & 13. & lib. 10. c. 4. & 5. to. 5.

Ca. 11. to. 6.

li. 1. Pol. c. 7. ante med. tomo 5.

Ca. 1. in prin. tom. 5.

Inf. 5. ad 1. huius q. 6.

ca. 1. a med. tom. 5. li. 10. c. 4. & 5. to. 5.

ideo prodigalitas dicitur esse contra naturam.

AD TERTIUM dicendum, quod uincere, redarguere, & punire, non est delectabile in quantum est in malum alterius, sed in quantum pertinet ad proprium bonum, quod plus homo amat, quam odiat malum alterius. Vincere, n. est delectabile naturaliter, in quantum per hoc fit estimatio propriae excellentiae: & propter hoc omnes ludi in quibus est concertatio, & in quibus potest esse uictoria, sunt maxime delectabiles, & uniuersaliter omnes concertationes, secundum quod habent spem uictoriae. Redarguere autem & increpare potest esse dupliciter delectationis causa. Vno modo, in quantum facit homini imaginationem propriae sapientiae & excellentiae: increpare, n. & corripere est sapientum & maiorum. Alio modo, secundum quod aliquis increpando & reprehendendo, alteri benefacit, quod est delectabile, ut dictum est. Iratio autem est delectabile punire, in quantum uidetur remouere apparentem minorationem, quae uidetur esse ex praecedenti laesione. Cum enim aliquis est ab alio laesus, uidetur per hoc ab alio minoratus esse: & ideo appetit ab hac minoratione liberari per retributionem laesionis. Et sic patet quod benefacere alteri, per se potest esse delectabile: sed malefacere alteri non est delectabile, nisi in quantum uidetur pertinere ad proprium bonum.

ARTICVLVS VII.

Utrum similitudo sit causa delectationis.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod similitudo non sit causa delectationis. Principari, n. & praesse quamdam dissimilitudinem importat: sed principari & praesse naturaliter est delectabile, ut dicitur in 1. Rhetor. * ergo dissimilitudo magis est causa delectationis, quam similitudo.

¶ 2. Praet. Nihil magis est dissimile delectationi, quam tristitia: sed illi qui patiuntur tristitiam, maxime sequuntur delectationes, ut dicitur in 7. Eth. * ergo dissimilitudo est magis causa delectationis, quam similitudo.

¶ 3. Praet. Illi, qui sunt repleti aliquibus delectationibus, non delectantur in eis, sed magis fastidiunt eas, sicut patet in repletionem ciborum. non ergo similitudo est delectationis causa.

SED CONTRA est, quod similitudo est causa amoris, ut dictum est supra: * amor autem est causa delectationis. ergo similitudo est causa delectationis.

RESPON. Dicendum, quod similitudo est quaedam unitas, unde id quod est simile, in quantum est unum, est delectabile, sicut & amabile, ut supra dictum est: * & si quidem id, quod est simile, proprium bonum non corrumpat, sed augeat, est simpliciter delectabile, puta homo homini, & iuuenis iuueni. Si uero sit corruptiuum proprii boni, sic per accidens efficitur fastidiosum uel contristans, non quidem in quantum est simile & unum, sed in quantum corrumpit id, quod est magis unum. Quod autem aliquid simile corrumpat proprium bonum, contingit dupliciter. Vno modo, quia corrumpit mensuram proprii boni per quandam excessum. bonum, n. praecipue corporale, ut sanitas, in quadam commensuratione consistit, & propter hoc superabundantes cibi, uel quaelibet delectationes corporales fastidiuntur. Alio modo, per directam contrarietatem ad proprium bonum, sicut figuli abominantur alios figulos, non in quantum sunt figuli, sed in quantum per eos amittunt excellentiam propriam, siue proprium lucrum, quae appetunt sicut proprium bonum.

Ca. n. non dicitur a fine, 10 mo 6.

Cap. 14. circa medium, 10. 5.

* q. 27. ar. 3.

* q. 27. ar. 3.

F AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum sit quaedam communicatio principantis ad subiectum, est ibi quaedam similitudo, tamen secundum quamdam excellentiam, eo quod principari & praesse pertinet ad excellentiam proprii boni. sapientum, n. & meliorem est principari & praesse: unde per hoc fit homini propriae bonitatis imaginatio, uel quia per hoc quod homo principatur, & praest, aliis benefacit, quod est delectabile.

AD SECUNDUM dicendum, quod id, in quo delectatur tristatus, etsi non sit simile tristitiae, est tamen simile homini contristato: quia tristitia contrariatur proprio bono eius, qui tristatur. & ideo appetitur delectatio ab his, qui in tristitia sunt, ut conferens ad proprium bonum, in quantum est medicatiua contrarii. Erista

G est causa, quare delectationes corporales, quibus sunt contrariae quaedam tristitiae, magis appetuntur, quam delectationes intellectuales, quae non habent contrarietatem tristitiae, ut infra dicitur. * Exinde est, quod omnia animalia naturaliter appetunt delectationem: quia spiritus animal laborat per sensum & motum: & propter hoc est iuuenes maxime delectationes appetunt propter multas transmutationes in eis existentes, dum sunt in statu augmenti: & est melancholici uehementer appetunt delectationes ad expellendum tristitiam: quia corpus eorum quasi prauo humore corroditur, ut dicitur in 7. Ethic. *

AD TERTIUM Dicendum, quod bona corporalia in quadam mensura consistunt: & ideo super excessum similitudinis corrumpit proprium bonum, & propter hoc efficitur fastidiosum, & contristans, in quantum contrariatur bono proprio hominis.

ARTICVLVS VIII.

Utrum admiratio sit causa delectationis.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod admiratio non sit causa delectationis. Admirari, n. est ignorantis natura, ut Dam. dicit: * sed ignorantia non est delectabilis, sed magis scientia. ergo admiratio non est causa delectationis.

¶ 2. Praet. Admiratio est principium sapientiae, quasi uia ad inquirendum ueritatem, ut dicitur in princ. Metaph. † Sed delectabilis est contemplari iam cognita, quae inquirere ignota, ut Philosophus dicit in 10. Eth. * cum hoc habeat difficultatem & impedimentum, illud autem non habeat: delectatio autem causatur ex operatione non impedita, ut dicitur in 7. Ethic. † ergo admiratio non est causa delectationis, sed magis delectationem impedit.

¶ 3. Praet. Vnusquisque in consuetis delectatur, nisi operationes habituum per consuetudinem acquiruntur sunt delectabiles: sed consuetudines non sunt admirabilia, ut dicit Aug. sup. Io. * ergo admiratio contrariatur causae delectationis.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 1. Rhetor. † quod admiratio est delectationis causa.

RESPON. Dicendum, quod ad pisci desiderata, est delectabile, ut supra dictum est: * & ideo quanto

¶ Super Quaest. trigesima secunda aristotelis octauum.

Circa octauum eiusdem trigesima secunda quaestio articulum, reliquis non aliter dicitur, sed scito quod admiratio in ipso admirationis actu uidetur habere tria. Primo, noua, rara, uel ardua rei intuitum desideratum: secundum, occultam causam, naturalem quamdam concupiscentiam cognoscendi causam, sicut uniuersaliter in perfecta appetit per se. Et propterea admirari constituit habentem in id, quod est secundum naturam. Nolle enim, & conferre, & appetere scire, conaturalia sunt, & naturaliter in his gaudet anima. Praeterea autem tria, quae omni miranti communia uidentur, in eis scrutatoribus causarum rationalis concupiscentia scientiam di causam, quae est causa delectationis, sicut carera desideria ut in artic. 3. ad tertium habes.

¶ Super